

Nr. 82.

Brasovu,

12. Octobre

1855.

Gazet'a ese de dñe ori, adeca: Mercurea si Sambata, Fóie'a odata pe septembra, adeca: Mercurea. Pretiulor este pe 1 anu 10 f.; pe diametate a. 5 f. m. c. inlaintru Monarchiei.

GAZETA

TRANSSELVANIE.

Monarch'a austriaca.

TRI VSSILVANIA.

Brasovu. 21/9. Optobre 1855. Astazi dupa datin'a pastrata cu tota acuratet'a a tienutu adunantia de peste anu a membrilor Reuniunei F. R., care au contribuitu minimulu anualu, ce lau apro misu pentru fondulu Reuniunei. Ne marginim de asta data a inscriintia pe publicu, cumca, otaririle adunantiei din diu'a de astazi era facu cinste seu onore atatu sessului femeiescu, catu si onor. publicu romanu din Brasovu, pentruca, de sa si mai auditu unu glasu efemenu, care sfatu'a desbinarea Reuniunei dupa confesiuni — totusi pare rile cele sanatosse ale adunantiei, si su convinsu a dice, ca si ale intre gului on, publicu din Brasovu, desaproba acelu sfatu importunu, cum generala si totala majoritate, si adunantia se dechiară, ca ea se tiene strinsu de intielesulu statutelor Reuniunei, care e unu institutu filantropicu si privesce numai la ajutorirea omenirei, ne avendu a vena alte scopuri de interes private, de marira desiarta, seu de la ciuri puse inaintea omenirei; fiindu adunantia sci'u prea bine intielesulu §-lui 12 din statute, care suna asia: „Numai o majoritate pre cumpantore a membrilor Reuniunei (sunt preste 300 membre) va pot face o schimbare in statutele aceste, urmanduse dupa formele dreptului (seu legei) de Reuniune.

Onore si stima se cuvine dara tuturoru Damelor, care la trebile unui institutu filantropicu nu venéza marire desiarta, nu nutresc patimi, ci se alta numai la celu mai securu midilociu de a inainta foloselii acestui institutu. Spre bucuria orfelinelor Reuniunei se prescintiaza atata, ca din socotelele anuale, aretate inaintea adunantiei, s'a vediutu, ca fondulu Reuniunei a crescutu si in anul acesta cu o suma de colecte de 1929 f. 9 cr. m. c. — si astazi se afla per cas'a Reuniunei 14,919 f. 16% cr. m. c.

Fondulu neatingibilu e 14,001 f. 20% cr., in care se afla 572 galbini si 1102 sfanti, 1 taleru de 5 si 1 galbinu de 20 franci nat., pe lunga unu losu a lui Waldstain Nr. 20,005. —

S'au datu ajutore la orfeline 103 f. m. c. si s'au proiectat dñue scôle de lucru, cu cate 200 f. m. c. pe anu, a le caroru plane sunt tramise la in. gubernu spre gratiosa incuviintare.

Pentru cei ce pe alocurea nu au citit statutele Reuniunei nici odata, seu deca leau citit u nu leau intielesu, se trage o serioasa luare aminte, ca Reuniunea e datore acum odata, pena ce orfanele celor cadiuti in anii 1848—1849 voru si majorene, a se ingrijii pentra inlesnirea, de a le castiga harnicia dupa care se si pota agonisi panea de tota dilele, si apoi nu numai in Brasovu si in Sibiu, — ci si in alte locuri prin Ardealu se afla celu mai mare numeru de orfane, pentru care Reuniunea trebue se sia ingrijitorie, dupa cum si este spre onoarea reprezentantelor ei membre, in mesura egala si fora privintia la alte interese partiale, care ne ar face de rusine inaintea omenirei intregi. —

Datori'a Reuniunei ar fi fostu dara, ca pene la versta majorenitati orfelinelor martirilor cadiuti in an. revol. nici se visedia despre institute de crescere pe acolo, pe unde forte pucini au suferit si mai nime nu si a versatu sangele pentru tronu si natiune, ci era cu scopu ca se se faca in apropierea locurilor a celora, care sau ingrasiatu cu sangele celor cadiuti si astazi se uida de lacrimile orfanilor remasi de ei.

Sesiunea se va continua de alta data.

Unu filantropu.

Pentru tieri straine 7 f. pe 1 sem., si pe anul intregu 14 f. Se prenumera la tote poste c. r., cum si la toti cunoscuti nostri DD. corespondinti. Pentru serie „petitu“ se ceru 4 cr. m. c.

Correspondintia.

Din giurulu Armenopolei (Gierla) 15. Sept. 1855.

(Urmare din Nr. tr.)

La tota acestea tentamene in genere sau aretatu judele cu juraltil sei, si primariu curatoriu cu toti Syndicili bisericiei, precum si alti onesti contocuitorii, — er in specie in opidulu Deesiu su onorata tinerimea si de catra Domnulu Demetru Mogă consiliariu de pretur'a Deesului si a D. N. Rosca, presedinte dela scannulu judecatorie.

Prea on. Domnu Demetru Hossu protopopu Loznei inca su defacia la depunerea tentamenului din Giroltu dimpreuna cu alti doi clerici si mai multi on. possesori — unde in diao de a 15. a lui Iulie dupa cele sante auditorii au intratu in scola nationala, si intonanduse de catra tineri invetiacei aceeasi scôle „Imperat Cerescu“ indata au urmatu intrebarile din religiune, istoria biblica, istoria romanilor, cind sau adusu in Dacia, prin cine, si intemplarile loru dupa venire, geografia Transilvaniei dupa organisarea mai noua — din regulile limbei romane si a latinei pe conjugare, din arithmetică theorice si practice celea 4 specie. — Numeri denumiti — numeri franti — si in scola Deesinului sau produsu si din regul'a de trei — pe lenga acestea leptur'a in limbele roman'a, latina, germana, si magiara, precum si exemplare romanesce, germanesce, si unguresce sau infaci si pretutindenea bine accomodate caligrafiei. —

Resultatulu esamenului acestui micu numai din 25 de invetiacei statutoriu su intratatu de imbucuratoriu, in catu nu putura a nu rapi affectiile de bucurie si ale celui mai impetrut — caci respunsurile celea chiare, si la intielesu, estradarea ce promta si audace, facia loru cea vesela cu care pe intrecute si deslucea si desfasura temele sale, dovedea capacitatea, — si talentele, isteti'a si agerimea acea a romanului, care de pururea avenduo — nu au avuto! er a. cum o vedemu asia frumosu a se desvolta cu toti!!

In fine dintre acesti invetiacei doi aprinsi de foculu oratoricu stetera pe rendu in midilociu confratorilor loru — si acolo celu dintei cu unu tonu oratoricu intru unu stilu pedestru si netedu incep tu a ne-revoca in memoria starea de mai nainte cu intrebarile: Ce am fostu? Unde suntemu? Si ce va se fie din noi? cari intrebari pe scurtu frumosu desfasurandule — acolo au reesit: ca ce am fostu se nu mai simu — si pentru acea unde suntemu se nu stamu, ca asta acea apoi va fi din noi ce dorim pentru patria; er' celu de alu doilea emulu cu celu dintei (si cari ambi emineadie intre toti) cu unu entusiasmu mai mare, si cu unu gradu mai inaltu alu tonului asemenea esira in mediul — si acolo se reversara urarile — si si depusa devotimile sale in numele tuturor — in urm'a caruia apoi sau cantatu de catra toti acesti invetiacei si totu de odata choristi intru un'a arie harmoniosa — unu versu in metru bine intocmitu si accomodatu solemnitatei dilei aceeasi.

Necurmate fura vivaturile on. auditori dupa care earasi audiram a se redica unu glasu singuraticu — si tremuratorin, plinu de semne de bucurie si acesta su glasulu acelu incantatoriu in una cu ventare ce descoperi necesitatea „Crescerei noastre cei bune, si a invetiaturei“ dela care abatandune vomu se lunecamu er' suptu jugulu celu infioratoriu si rusinatoriu de omenime ce lu purtaramu in mai multe decenii si de care abia puturamu a ne scutura prin scutul Maiestatei Sale.

Acesta su glasulu celui care cu energia luptanduse cu o neintre rupta si neobosita ostensela rupse lantiulu celu de feru alu intunericului giurului acestuia.

Tîr'a romanescă și Moldavi'a.

Iașii. Казса administru chinei топъстрие лорд дикнинате се дикеие дитрэ впш алд шептелеа артикл din „Banderep“ дп дреторлэ дпделес:

Din тоте челе dedace ши еспікаке дп артикл преміши се квіште дпведератэ ка лашна сбрелі, къ статвріе Moldavo-României аж totэ дретвлэ ла венітвріе топъстрие лорд стътвріе съе administru chinei локвріе лорд сфинте; челе тай лашвріе дретврі дпсъ се поте дикврка адесеорі къ модвлэ пшперіи лорд дп лашкре.

Ла пої а тай фостэ дикъ ши впш алтэ рѣ, къ adikъ талді бітні кіард ши дп класеле тай палте але союзтвії се ѿші квіскръ пе дпнін дретвріе лорд се ѿші впш авгра квадівлэ тай се фолосі de ачелеаш. Ашеа de екс. воіріма (се ѿші газета) фадъ къ Порта ши къ Rscia de талте орі пштai пштвріе ачееа се лашвріе кътэ впш дретвлэ алд зері, къті вна орі аші din ачеле дбі пштері ле кълка впе орі despotichete. Атвні аї поштій zicea: ашеа о фі, Порта аре дретвлэ съ факъ ашеа орі ашеа; Rscia аре дретвлэ съ се амествече дитрэ тоте, съ дісплі кътва вреа, пштвріе ведеу воірі dштвеавоістръ, Rscia есте тай таре de кътэ пої тоді; апої тай ла зртъ асеменеа фордъ ши сіль о ши реквпштеа дп формъ. Дпсъ пе есте пшпіл ачелд че талпінкъ шеpte пшпіл, чі ачела каре і ле дъ. Къті ачестеа се тай афль дитрэ пої пшпіл ши дп zioa de астъзі бітні de ачеа, карі zikъ, къткъ патріе пшстре дикъ пе шіа ѿші реквштігатэ кътаре дретвріе пердзте. Ної дпсъ амд добедітэ дпведератэ ши рѣспікактэ, къткъ дретвріе сшверане але Прічіпателорд пштіодатэ пе с'а ѿші стінє, (пріп арте се ѿші трактате формале), чі къ ачелеаш пштai кътэ пе с'а ѿші пштвріе дретвріе, пштвріе сіла стръіп тай таре леа дпнедекатэ. Еатъ токма ачеста рѣспікаке ши контеле Валевскі топъстрие требіорд din афаръ деля Франца дп квіскръ дретвлэ съ ѿші рѣспікаке датэ ла нота топъстрие Necesordе капчеларіе de статвріе алд Rscie. Се пшре дпсъ къ пої съ дпнелкія епітропія а рашіорд амд зітатэ съ дпнелкія пе пшбреле пшстре, чі тай требе съ пе борте totэ алді de бете, пштвріе пе ліпсеште ши крединда таре, фіе тъкар кътэ впш гръзпте de талпінкъ ши вървіціе ши дпнкредереа дп пої дпншіне. Чі съ пе апропіетэ de есінда лашкре.

Казса дпнрэгъ а топъстрие лорд Църеи ромъпешті ши Moldavie съ діне пштai de трівпаль дретвлэ пріватэ алд Прічіпателорд; adikъ: Мошіле топъстрие дикнинате се афль дп дісплі ромъпешті; totэ аколо требе съ се афль ши трівпаль дретвлэ че аре съ ждече дп казса лорд; еаръ пштіодектэ аіреа дп зері стръіп.

Акът віне пштai дпнрэгъ че съ се прошпіл ачееа казсь ла трівпаль ждекъторескъ. Еатъ ашеа:

Егзмені локвріе сфинте аж дпннін деля стръіпні поштій пріп тестаменте ши христіе дретвлэ de a administru бівріе кътърорд топъстрие фіе патріе пшстре къ kondiçiune апіеіть, ка съ дпнліпескъ ши съ факъ тоте челе ла каре се дпнадоріе еі пріп ачеле дпнкрайсе.

Еатъ дпсъ къ ачей егзмені de атътеа тімпірі ши въкврі пе пштai къ пе дпнліпірі пічі о kondiçiune din кътэ аж фостэ ле-гатэ; чі дикъ din контръ аж рінатэ дпнадінс топъстрие пштвріе съ скапе de дпнадоріе лаше аснръші. Дечі ачей егз-мені пріп ачееа пштіоре а лорд къ totэлэ пшліціті лаші дпнрэгъ totэ дретвлэ лорд ла венітвріе ачелорд топъстри. De ачееа фіскръ зері че ре ши претінде, ка тоте ачеле тоші топъст-риешті съ се ia къ totэлэ din талпінкъ егзменіорд гречі ши съ се дпнрэгъ къ донепеле статвлі, престе ачеста кълвгърі гречі съ фіе дпнадоріе de a пшті тоте пагубеле кътэ аж прічінгітэ еі пшпіл акът вісерічей ши зеріорд ромъпешті пріп пеазвітеле лорд фіе пшліціті ши пръдъчпі.

Ачеста е събстратврі казсеі; аснръ ачествіа аре съ ждече пштai трівпаль din зері ши пштai дпнрэ дретвлэ пріватэ, adikъ: дпнрэ правіла зеріорд ромъпешті; еаръ Порта п'аре а'ші въкврі аічі пасвлі пштіодектэ, пічі къ авеа съ о дпнрэгъ пішні пе дпнса дп казса ачеста, чі тошіле топъстрие дикнинате съ се фіе лаше дретвлэ дп пштіоре ши пе сама статвлі. Дретвлэ пшлікъ алд Прічіпателорд ши попорітіа лорд аж съферітэ, талтэ деля сіла тврческъ ши твскълескъ, дретвлэ пріватэ дпсъ, (adikъ правіла) пе i с'а дісплі тічі однібръ пічі i с'а ѿші слъвітэ пріп врзпіл трактате фіе фостэ ачела орі кътэ de аснръорд дп алтэ прівінде.

Еатъ ачеста ера кале пе каре ар фіе требеітэ съ калче газ-беріліе Прічіпателорд дп прівінда топъстрие дикнинате; еаръ пе съ съферіе диквркареа еі din пої.

Bezі казнетврі ресескъ а прічептэ а тракта казса ачеста къ totэлэ алтінтріа, дп кътэ пасъ-ми-те, къ пе кънді ар фіе сосітэ тімпірі дорітэ, Rscia пе ар фіе зікътэ пічі впш фелд de съ се хотърескъ дп съферітэ сорта політікъ а ромъпіорд дп-компіментэ кълвгъріорд, чі къ о сінгарт тръсътврі de kondеіз

ар фіе ствіл din талпінкъ лорд пштіе тоші, алд кърорд венітэ астъзі есте 15 milionе леі толдо-ромъпешті, еаръ престе къді-ва аїи де лаше о економіе тай регларатъ ачелаш венітэ с'ар пш-тіа хрука ландоітэ атъта фірь пічі о ландоіель.

Кредемъ къ ла деінітіва дикеіере а пъчіе тошіле топъ-стіріорд дикнинате се ворд ла ла чеа тай deaprópe черчетаре, о кредитъ дпсъ ачеста пштai съв ачеса kondiçiune, dékъ пої пе вомі дормі ши пе вомі талпінкъ дп cină.

Жърпале дегілорд ромъпешті.

Дп Църа ромъпешкъ се пшлікъ дп зілеле пшстре дбі жър-пале політіче, adikъ тошілэ „Вестіорд ромъпешкъ“ ши „Патріа“, ла каре с'ар тай пштіа adaоde ши gazeta пшлікъ din Бакрещті, еаръ політікъ, dékъ пе с'ар ші, къ ачеса пе чітеште пштіодектэ de ромъпі, къчі еі пе дпделегъ літба фер-манъ, чі gazeta ферманъ се пшлікъ пштai пштіа стръіп ши а-чеса дикъ пе поїе ста фірь съвіндівне.

Дп Moldova пшпіл акът ешіа пштai „Gazeta Moldavie“ (векеа Альпі ромъпешкъ трансфігратъ) ши „Zimbrul“, ре'пвійтэ ка пріптр'о тінгне. Двінчє зірка Zimbrul а перітэ къ totэлэ din талпінкъ трансілано-молдовані, дп карій соілэ Zimbrul се ѿші вор-ралі віедісіе таре ши таре кътева тії de anі. Еатъ дпсъ къ Moldova тай дървеште пе ромъпій съ дикъ къ впш жърпале ті-тілэт:

„Стеаоа Днпърі, жърпале політікъ, літерард ши комер-чіалд, съв pedakciia лаї Mihail Kogălnicenă.“

Ачестэ жърпале се авъптэ пе кътпвл пшлічітъді къ о програмъ фірте талтэ проміцеторе, каре токма пштврікъ пе промітэ ашea талтэ, мерітэ de a фі чітітэ de кътъръ тоді ромъпі, еаръ тай вжртосъ de кътъръ кътърарі ши скріторі, кърорд Dn. Kogălnicenă ле дъ парола къткъ „ва комвате din тоте пш-теріе diрекціеа фалсъ че о парола скріторі de астъзі се дп-чёркъ а да літвей ши літератврі ; къчі критіка с'а фъктэ пеапъратъ тай алесъ дп тімпіл de фадъ, кънді літба ромъпешкъ есте ръстігпітъ пе фелд de фелд de крвчі, стропшітъ пріп фелд de фелд de cистеме, дитвпекатъ пріп фелд de фелд de ортографії, впеле тай авсврde декътэ алтеле шчл. шчл.“

Дпколо Стеаоа Днпърі се декіаръ по eine a фі „Жърпале дпнрэгъ Прічіпателорд“, каре zive къ ар фіе політіка се кътъръ а ромъпілорд, totžodatъ аратъ пе фадъ къ „сіппатіїе ачелі жърпале съп din totэ дпнрэгъ ши din тоте пштіа пштіа Франда ши Англіа шчл.

А пропос дпсъ! Есте преа de дпнсемпнатэ, къ жърпале ромъпешті din Прічіпате атътэ челе квіскръ de сіппатіїе лорд апсене, де ши пшпіл акът таіфестате тай къ сfiéлъ din казсе штітте, кътэ ши челе каре шовыісеръ се ѿші къ стетесеръ къ totэлэ дп алтэ кастре, тай вжртосъ деля къдереа Севастополе дпнрэгъ се декіараръ пе фадъ тобе ка впш а пштіа зіліації ап-сене, пштіа прічіпіїе лорд, лібертатеа лорд, скопвріе лорд.

Дпнрэгъ ачеса джптіпда се ѿші zikъ moldoveniї целъ (vngvrczé) Dлгі Kogălnicenă пе се поїе ждека декътэ пштai din чі-тіреа дпнрэгъ програме. Еатъ:

Iașii, 1. Октошре в. 1855.

„Стеаоа Днпърі“ есь дпнрэгъ епохъ din челе тай дп-шешпітэ але лаші модерне.

Опш ресебель таре, опш ресебель de ероі, дпнрэгъ дпнрэгъ еманчіпареа Orientul, ши а Прічіпателорд дп деосеві, се үр-тезъ кіард дп апопіореа марціпілорд пшстре, че дикъ астъзі ресебель de вшетврі къдереа Севастополі.

Целліл політікъ алд Стеаоа Днпърі есте de a цінеа пре пшлікъ ромъпіл дпнрэгъ квіскръ лашврітъ ши коптінъ пе пш-тai decipre дпнрэгъ таре челе тай импортанте а ле зі-леі, dap totžodatъ ши decipre спіртврі ши tendindile маріорд дпнрэгъ.

Ачестэ жърпале есте Стеаоа Днпърі Ромъпіе; пріп зірка політіка са пе поїе съ фіе de кътэ політіка се къларъ а Ромъпіорд, політіка національ — каре спре опореа пшлічісті-лорд пошті — се үртезъ ши се спріжіне de дпнрэга пресъ ромъпешкъ къ тай талтэ са ѿшін дталтэ, дпсъ фірь е-чопдіе, ши къ ачеса пеаюсітъ ржвпъ ши кълдівросъ патріотістъ, політікъ каре се ресебель дп ачесте къвінте: „Autonomia Principei Patrului, vñrea Patrului.“

Сіппатіїе пшстре съп din totэ дпнрэгъ, din тоте inima пштіа Франда ши Англіа; къчі еле тай дпнрэгъ алд скрісъ пе глоріюсъ лорд стеагъ еманчіпареа ши десволтареа Пателорд. Dar реквпштіца пшстре есте de тай дпнрэгъ къштігатъ опі къріа пштері, че ла вшітіра паче ва апъра тай къ енердіе, тай къ пепртіпіре, тай къ пе-інтересъ есклесів дрітвріе патріе пшстре, ши ва стързі ка de кътъръ тареле Ареопації алд Европіе съ се хотърескъ дп съферітэ сорта політікъ а ромъпіорд дпнрэгъ tr'upă kіap статорікъ ши конформітэ леілорд сълтей дретвріи ши

